

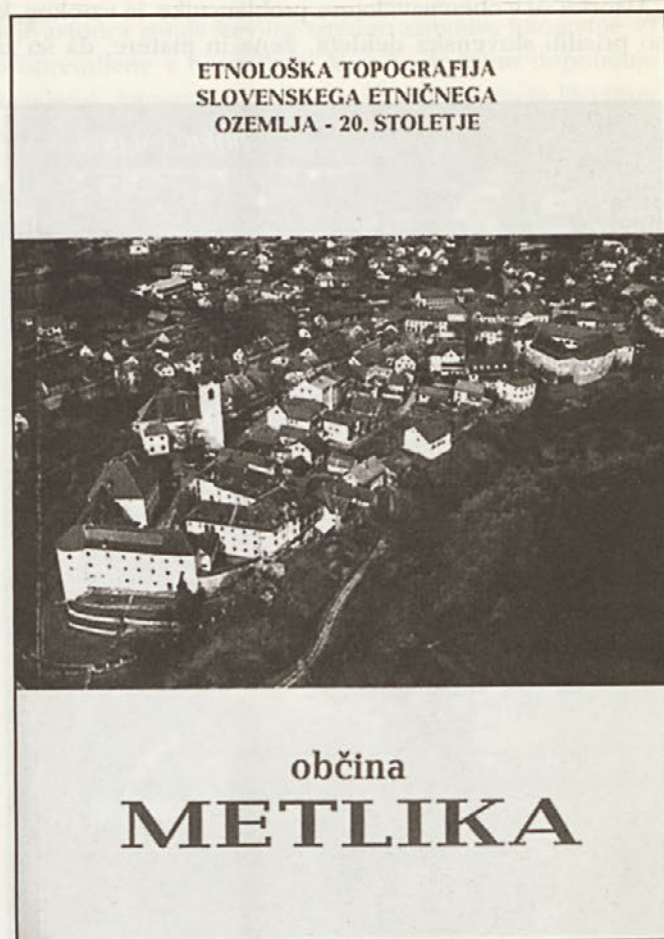
etničnih skupnosti s slovensko na istem ozemlju.

Tokrat ni moj namen podati recenzijo omenjene knjige v smislu, kot se pač recenzije pišejo. Kajti večina bralcev ima verjetno še v spominu že ustaljeno vsebinsko razdelitev po sklopih in poglavjih tovrstnih obravnav, ki so jih napisali etnologi v zadnjem desetletju. Želim navesti predvsem svoja razmišljanja ob branju knjige, ki sem jo z velikim veseljem prebirala.

Po vsebini je knjiga namenjena širšemu krogu bralcev, tako strokovnjakom (etnologom, geografom, zgodovinarjem ter še komu) kot vsem tistim, ki se ljubiteljsko ukvarjajo z razširjanjem svojega znanja in zanimanja o domoznastvu.

Etnološka topografija občine Metlika pomeni tudi monografski, geografski in mikrozgodovinski oris, ki omogoča zelo podroben vpogled v spreminjanje slovenskega podeželja v preteklem stoletju in do današnjih dni. Avtorica je v obravnavo zajela čas od leta 1869 do 1991. S sintezo številnega arhivskega gradiva in podatkov, dobljenih v pogovorih z naključno ali načrtno izbranimi pripovedovalci na terenu, je avtorici uspelo prikazati vsakdanjik v njegovih najbolj življenjskih razsežnostih. S težnjo, da bi dosegla čim celovitejšo obravnavo človekovega življenjskega utripa in s tem tudi spreminjajoče zgodovine ob sicer preskromnem poudarku na prikritih vzvodih in posledicah družbeno-gospodarskih preobratov in sprememb, je knjiga zgleden primer za podobna tovrstna dela v bodoče, hkrati pa je spodbuda novim, tudi v knjigi nakazanim temam, ki jim velja še posebej posvetiti pozornost pri raziskovanju, kajti že včerajšnji vsakdanjik se nam z bliskovito naglico izgublja, če ga že danes ne obravnavamo (zapišemo).

Naj omenim le, da je imela avtorica zelo srečno roko v izbiri krajev. To so Drašiči kot vinorodni kraj, Gradac kot kraj z razvito industrijsko in obrtno dejavnostjo, ki pa je po letu 1950 naglo propadala, Hrast pri Jugorju, ki stoji že v Gorjancih (na hribovitem območju), v katerem je še danes skoraj v enakem številu Slovencev in potomcev Uskokov (ki so grškokatoliške veroizpovedi) in Krasinec kot izrazit kmetijski kraj v ravnin-

skem delu ob Kolpi. Poleg tega tudi ne gre prezreti romskih naselij v metliški občini.

Med 284 strani teksta je avtorica smiselno razporedila 94 fotografij, ki kot slikovno gradivo z ustreznimi podnapisi dopolnjujejo tekstovni del v posameznih poglavjih. Na koncu knjige so dodani opombe, literatura in viri ter seznam pripovedovalcev in karta občine Metlika z označenimi izbranimi kraji, kar je tudi izredno dobrodošlo za bralce, ki jim to geografsko območje ni toliko poznano.

Mihaela Hudelja

DORICA MAKUC, ALEKSANDRINKE.

Zbirka Naše korenine 4.

Goriška Mohorjeva družba,

Gorica 1993.

171 str., il.

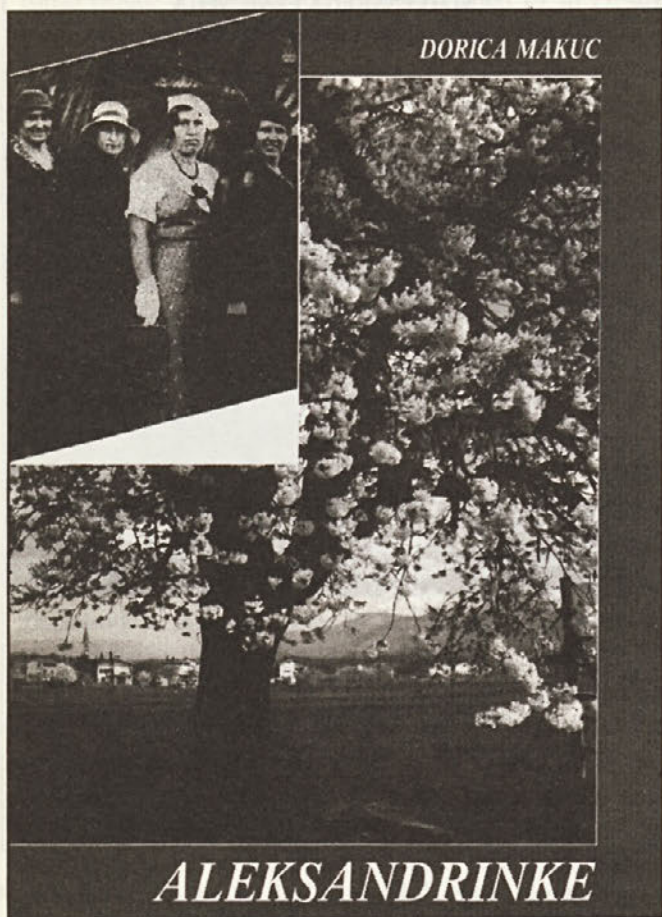
Zdi se mi pomembno, da takoj na začetku opozorim na vsebinski pomen knjige. Napisala jo je Dorica Makuc, ki ni etnologinja, vendar se je lotila tematike, ki z etnološkega stališča še ni bila podrobneje raziskana. Avtorica namreč

pravi: "Nenavadno je bilo to povsem žensko izseljevanje, ki zanima tudi mnoge etnologue." (str. 11)

Gledano v celoti knjiga avtorice Dorice Makuc prehaja od informativnosti k podrobnemu prikazu razmer v družbenem in socialnem življenju v preteklosti, ki so bile vzrok za izseljevanje z goriškega in tržaškega območja. Treba je poudariti, da so osnovne ideje knjige, ki so predstavljene v malo širšem poljudnem uvodnem delu, pravzaprav nakazana izhodišča, ki so v nadaljevanju knjige zelo skrbno in podrobno obdelana.

OBZORJA STROKE

Avtorica se v obravnavi loteva problematike in vzrokov, ki so prisilili slovenska dekleta, žene in matere, da so za

zaslužkom odhajale ravno v Egipt, čeprav so mnoge med njimi doma pustile može, majhne otroke in dojenčke. Pri tem dobimo zelo celovito podobo življenja od sredine 19. stoletja do nekako 30. let.

Življenjske zgodbe še živečih "Aleksandrink" so namreč zelo dobro vpete v življenjsko okolje, tako s prikazovanjem domačih razmer, ki so jih gnale v svet za boljšim zaslužkom, kot s predstavitvijo novega, njim na začetku povsem tujega afriško-arabskega okolja in kulture. V Aleksandriji in Kairu je

Šolski otroci s s. Marcelo Bolè in Marjano Lončar v Aleksandriji pred prvo svetovno vojno. (Foto: iz knjige Aleksandrinke, str. 62.)

živela tudi bogata evropska aristokracija, pri kateri so bile naše izseljenke večinoma zaposlene kot dojljice, služkinje, guvernante, sobarice, kuharice. Z nizanjem posameznih zgodb različnih življenjskih usod naših "Aleksandrink" nam predstavi naš lastni svet v preteklosti; poleg tega pa z domiselno kombinacijo literature, arhivskih virov in potopisov prikaže tudi eksotične egipčanske kulturne razmere, ki so se kazale v tamkajšnjem vsakdanjem življenju.

Številne informacije so vsekakor v pomoč vsem tistim, ki se bodo lotevali obravnave tovrstne problematike še z drugačnega strokovnega zornega kota. Pomanjkljivo pa se mi zdi, da knjiga nima kazala.

Na kratko še o vsebini knjige. Razdeljena je na 16 razdelkov. V uvodnem delu, ki ga lahko štejemo tudi za predgovor ali prvo poglavje, ki ima naslov Na pot, nam avtorica opisuje svoj odhod na pot "po sledi tistih slovenskih žena in deklet, ki jih niso tako kot moške zvale čez oceanske dežele, zvalil jih je Egipt" (str. 10). Potopisni zapiski avtorice, kjer gre za nizanje vtisov in opazovanja življenja, nas na eni strani seznanijo s sedanjimi razmerami, ki se prepletajo z razmerami v preteklosti. Prikazuje socialne in ekonomske razmere tako doma kot v svetu, ki so bile vzrok za množično izseljevanje v različne dežele v prejšnjem stoletju. V naslednjem poglavju se že seznanimo s prvimi "Egipčankami". Avtorica prikaže socialne razmere: na eni strani bogastvo, na drugi pa revščino, srečo in trpljenje v novem socialnem okolju (pri tem izhaja iz Aškerčeve pesmi Egipčanka ter vsebinsko zelo povednih citatov iz različnih objavljenih virov). Izredno zanimivo so opisane navade in šege haremskega življenja, na žalost povzete po literaturi, ker pripovedovalke o tej temi niso hotele ničesar povedati. "Tako je pri nekaterih naših povratnicah iz Egipta ostajal spomin na čudežno deželo onkraj morja, kjer se v čarobnem svetu Abdinskih dvornih parkov sprehajajo kralji, principi in princeze, evnuhi in sužnje..., spomin, ki si ga niso pustile odvzeti" (str. 104).

Slovenske dade v aleksandrijskem parku Nusha. (Foto: iz knjige Aleksandrinke, str. 122.)

O prvih začasnih izseljenkah so podatki že iz leta 1871, leta 1900 pa je bilo v Egiptu že 5.000 Slovencev, od tega skoraj 3.000 samo v Aleksandriji.

Poglavje Šola šolskih sester in Azil Franca Jožefa v Aleksandriji nam prikaže dejavnost katoliških misijonarjev in re-

dovnic. Njihovo delo in skrb za naše izseljenke je bilo izredno pomembno, tako v ohranjanju domačega jezika in kulture kot tudi v socialnem smislu, ko je šlo za pomoč brezposelnim in bolnim. O pomembnih Slovencih in načinu življenja v Kairu v preteklosti in danes zvezo v poglavjih Masr el Kahira-Kahira ponosna in Al Qahirah-Kairo. V Kairu še deluje red šolskih sester. Danes je njihova stavba namenjena bivanju študentk. V to poglavje so že vključene zgodbe še živečih pripovedovalcev, ki se prepletajo skozi vsa naslednja poglavja, kar še bolj pritegne bralca. Kakšno je bilo kulturno, razvedrilno in izobraževalno življenje Slovencev v začetku tega stoletja v Kairu, nam osvetli poglavje Društvo sv. Cirila in Metoda v Kairu. V poglavju Čas kedivov nam avtorica pričara razkošno življenje turškega podkralja v Kairu, pri katerem so služile tudi Slovenke, in življenje na dvorih ter pri bogatih Evropejcih.

Različne življenjske usode naših deklet so bile povezane z Aleksandrijo, ki jo je avtorica leta 1993 tudi obiskala. Tudi tu deluje skupnost šolskih sester, ki pa danes skrbi predvsem za ostarele žene različnih narodnosti in veroizpovedi. V poglavjih Dada Marija iz Mirna pozdravlja Andree. Na obisku pri Siličevih in Ljudmila Legiša so strnjene pripovedi o življenju in služenju v Egiptu, stikih z domačimi, vrnitvi v domači kraj. Da je veliko Slovenk za vedno ostalo v Egiptu, nam pričajo nagrobniki na aleksandrijskem pokopališču, ki ga je avtorica prav tako obiskala. V poglavjih Pozdravi iz Dornberka Magdi Ibrahim, Bazovica v Egiptu zvezo marsikaj tudi o razmerah v času druge svetovne vojne, ko so izdajali slovenski časopis Bazovica, življenju v Egiptu in na domačih tleh, kjer je divjala vojna, o pomoči izseljenk domačim ter o nekaterih še danes živečih izseljenkah v Egiptu. Patru Jozafatu Ambrožiču je namenjeno posebno poglavje, saj je bil velik dobrotnik naših Aleksandrin. V zadnjem poglavju Povratak avtorica spregovori še o dokumentarnem filmu, ki so ga posneli za televizijo Ljubljana leta 1975. V njem so predstavili še živeče Aleksandrinke, ki so se vrstile domov in ostale v domačem kraju.

Vsekakor je treba pohvaliti izredno dobro dokumentirnost,

saj je avtorica zbrala številne izredno zanimive fotografije, ki so opremljene z besedilom, kar še dodatno dopolnjuje povednost fotografije. Na koncu so podani viri in literatura ter pripovedovalci.

Marija Faganeli z dvema varovancema na sprehodu; eden od njiju je Butros Gali, glavni tajnik OZN. (Foto: iz knjige Aleksandrinke, str. 162.)

Darja Skrt

ŽENE, MATERE, SLUŽKINJE, DOJILJE, RAZPETE V BOJU ZA VSAKDANJI KRUH

Kustodinja Inga Brezigar iz Goriškega muzeja je organizirala razstavo z zgornjim naslovom, ki je bila na ogled v času od 18. 11. do 18. 12. 1994. Razstava je sočasni prikaz dveh razstav o dojljah iz Comunita Montana Feltrina Centro per la documentazione della cultura popolare iz Felter (pokrajina Belluno) in razstave zgodovinskega krožka Gimnazije Ajdovščina. Dopolnjujejo in bogatijo pa jo še slikovni in tekstovni material iz knjige Aleksandrinke avtorice Dorice

Makuc ter slikovni prispevki arheologa Ivana Tuška iz Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Maribor.

Razstava je bila pripravljena pod pokroviteljstvom Občine Nova Gorica ob letu družine 1994 in je namenjena ne samo bivšim dojljam in njenim najbližjim, pač pa vsem ženskam.

Brezigarjeva se je z vso občutljivostjo ženske, matere, ki ji je pridala strokovno distanco in razmišljanje, lotila organizacije razstave. Razstava se dotika ženske intimne, ki se je v preteklih